

# DEDE KORKUT'UN GÜNBED YAZMASI VE METİN NEŞİRLERİNİN ADLANDIRILMASI ÜZERİNE

Sadettin Özçelik

## ■ 0. Giriş: Dede Korkut Yazmaları

Günümüze kadar Dede Korkut Oğuznamelerinin dört yazması bulundu. Dört yazmanın bilim dünyasına duyurulma sırası şu şekildedir: Dresden (1815), Vatikan (1950), Ankara (2017) ve Günbed (2019). Her Dede Korkut yazmasının bulunması, Türk Dili ve Edebiyatı ile ilgilenenler açısından ayrı bir heyecan ve ilgi uyandıran önemli gelişmedir. Ayrıca 2017'de Ankara, 2019'da Günbed yazmalarının bulunmasıyla Dede Korkut Oğuznamelerinin bilinen yazma sayısı, iki yıl içerisinde ikiden dörde çıkmıştır.

Dede Korkut metinleriyle ilgili ilk yayını H. F. Von Diez, 1815'te yapmıştır. Diez, *Denkwürdikeiten von Asien* (Berlin und Halle, 1815) adlı kitabında Tepegöz hikâyesini tanıtmış ve bunu Homer'in Polyphem'i ile karşılaştırmıştır. Diez, ayrıca Dresden kraliyet kütüphanesinde bulduğu yazmanın bir nüshasını istinsah etmiştir. Diez'in yazdığı bu nüsha, Berlin kraliyet kütüphanesinde korunmaktadır. Kilisli Rifat, Diez'in istinsah ettiği nüshaya dayanan *Kitâb-ı Dede Korkut alâ Lisan-ı Taife-i Oğuzan* adlı kitabını 1916'da yayımladı. O. Şaik Gökyay, Berlin nüshası ile Dresden nüshasının fotoğraflarını karşılaştırarak Latin harfleriyle ilk kez 1938'de yayımladı. Ardından Ettore Rossi, Dede Korkut'un Vatikan kütüphanesinde bulunan nüshasını tespit ederek 1950 yılında tanıttı, 1952'de yayımladı.

Günbed yazmasının bulunuşu, Dede Korkut Oğuznameleri için çok önemli bir dönüm noktası veya milattır denilebilir. Bu yazma, diğer yazmalardan şekil ve içerik yönünden birçok farklı özellikler taşıdığından yazmalar üzerine farklı yorumların ve değerlendirmelerin yapılmasına imkân vermektedir. Günbed yazmasının, Dede Korkut yazmalarının içeriği ile bu yazmaların yazıya geçirilişi konusundaki yorumlara da zenginlik ve derinlik kazandıracığını düşünüyorum.

Gelinmiş olan bu noktada Dede Korkut yazmalarının özelliklerini ve içeriklerini hatırlamak konumuz bakımından yerinde olacaktır:

### 01. Dresden Yazması

Bu yazma, Almanya'nın Dresden şehrinde kral kütüphanesinde korunduğu için bilim çevreleri tarafından Dresden yazması adıyla anılır.<sup>1</sup> Dresden yazmasının başlığı "Kitab-ı Dedem Korkud Ala Lisan-ı Ta'ife-i Oğuzan" şeklindedir. Dresden yazması, 152 yaprak olup nesih yazı ile harekesiz olarak 13 satır üzerine istinsah edilmiştir. Yazma harekesiz olmakla birlikte genel anlamda şedde işareti gösterilmiş ve yazmadaki Oğuzname başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Dresden yazmasında bir mukaddime, dört soylama ve kadın tipleri ile ilgili bölümünden sonra Oğuz kahramanlarına ait aşağıdaki on iki boy yer almaktadır:

1. Dirse Han Oğlu Boğaç Han Boyu,
2. Salur Kazan'ın Evinin Yağmalandığı Boy,
3. Bay Böre Bey'in Oğlu Bamsı Beyrek Boyu,
4. Kazan Bey Oğlu Oruz'un Tutsak Olduğu Boy,
5. Duha Koca Oğlu Deli Dumrul Boyu,
6. Kanlı Koca Oğlu Kan Turalı Boyu,
7. Kazılık Koca Oğlu Yegenek Boyu,
8. Basat'ın Tepegöz'ü Öldürdüğü Boy,
9. Begil Oğlu Emren'in Boyu,
10. Öşün Koca Oğlu Segrek Boyu,
11. Salur Kazan'ın Tutsak olup Oğlu Oruz'un Kurtardığı Boy,
12. İç Oğuz Taş Oğuz, Asi Olup Beyrek'in Öldüğü Boy.

Yukarıdaki özellikleri ve kitap başlığı dikkate alındığında Dresden yazmasının Oğuzname mecmuası özelliği taşıyan bir kitap olduğu söylenebilir. Ayrıca, varlığı bilinen dört Dede Korkut yazması arasında en fazla boy içeren yazmanın Dresden olduğunu da belirtmek gerekir.

### 02. Vatikan Yazması

Bu yazma, Vatikan kütüphanesinde korunduğu için bilim çevreleri tarafından Vatikan yazması adıyla anılmaktadır.<sup>2</sup> Vatikan yazmasının başlığı "Hikâyet-i Oğuznâme-i Kazan Beg ve Gayri" şeklindedir. Söz konusu yazma, Hikâyet-i 'Acube-i Mahcube (1b-58a) adlı eser ile birlikte aynı mecmuanın ikinci yazması (58b-107a) olarak yer almaktadır. Yazma, 49 yaprak olup harekeli nesih yazı ile 13 satır üzerine istinsah edilmiştir. Vatikan yazmasında sondan bir önceki yaprak (106a-106b) eksiktir.

1 Yazma, H. O. Fleischer tarafından bulunmuş ve kütüphane kataloğuna geçirilmiştir. Catalogus codicum Monuscriptorum orientalium Bibliothecae Dresdensis, Dresden 1831, no. 86.

2 Biblioteca Apostolica Vaticana, Turc. 102, ff. 58v-106r.

Vatikan yazmasında bir mukaddime, üç soylama ve kadın tipleri ile ilgili bölümünden sonra altı boy yer almaktadır. Yazmanın başlığı ile içerisindeki altı boyun başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Yazmada geçen Oğuz kahramanlarına ait altı boy, sırasıyla şöyledir:

1. Dirse Han oğlu Boğaç Han Boyu,
2. Boz Aygırlı Bamsı Beyrek Boyu,
3. Kazanın Evi Yağmalandığı Boy,
4. Oruz'un Tutsak Olduğu Boy,
5. Yeg Yegenek Boyu,
6. Taş Oğuz, İç Oğuza Asi Olduğu Boy.

Yukarıda belirtilmiş olan özellikler ve özellikle başlık, Vatikan yazmasının bir Oğuzname mecmuası olduğunu göstermektedir.

### **03. Ankara Yazması**

Ankara yazması, Türk Tarih Kurumunun kütüphanesinde, Yazma I/261 numarada kayıtlıdır. Bu yazma, rika yazı ile harekesiz olarak 13 satır üzerine yazılmış olup 11 yapraktan ibaret sonu eksik bir yazmadır.

Ankara yazmasının başında Oğuz Kağan Destanı'nın bir özeti yer almaktadır. Daha sonra "Hikâyet-i Korkut Ata" başlığı altında Dresden ve Vatikan yazmalarında geçen mukaddime, kadın tipleri ile ilgili bölüm bu yazmada da yer alır. Bu ikisinin arasında ise altı soylama yer almaktadır. Yazmada "el-hikâ-yatu'l-evvelü" başlığı altında Dirse Han Oğlu Boğaç Han anlatısının başından yalnızca yedi sayfalık kısım yer almaktadır. Yazmanın kalan kısmı ise kayıptır. Bu başlık, Ankara yazmasının da Dresden ve Vatikan yazmaları gibi bir Oğuzname mecmuası olduğunu göstermektedir. Yani Ankara yazması şekil yönünden Dresden ve Vatikan yazmaları ile ortak özellikler taşımaktadır.

### **04. Günbed Yazması**

Günbed yazması, İran'ın Günbed şehrinde yaşayan Veli Muhammed Hoca'nın özel kütüphanesinde. Yazma, nestalik yazı ile harekesiz olarak 14 satır üzerine yazılmış, yazı metni tezhipli çerçeve içerisine alınmıştır. Baştan eksik olan Günbed yazması, 31 yapraktır. Yazmada başlıklar için boş satırlar bırakılmış, bu satırlardan ikisinde -kırmızı mürekkeple- başlıklar yazılmış, sonraki başlıklar için ayrılmış olan satırlar ise -bir şekilde tamamlanamayıp- boş kalmıştır.

#### **1. Günbed Yazmasının İçeriği**

Dede Korkut boylarında Oğuz yiğitlerinin 16 yaşlarında iken bir yararlılık ve kahramanlık göstererek ad aldıkları görülür. Dede Korkut, genç yiğitlere gösterdikleri yararlılık ve kahramanlığa uygun adlar verir. Genel anlamda bey çocuğu olan kahraman, Dede Korkut'un hazır bulunduğu ve yönettiği törende beylik de elde eder. Buna göre kahramanın ad alması, bir bakıma sosyal ve siyasal bir statü kazanması demektir. Bu konunun örnekleri; Dirse Han, Bay

Böre Bey ve Aruz Bey adlı Oğuz beylerinin çocukları için düzenlenen ad alma törenleridir. Bunlardan ilk ikisi Dresden ve Vatikan yazmalarında, üçüncüsü ise sadece Dresden yazmasında geçer.

Dirse Han'ın oğlu, Bayındır Han'ın boğasını yener, Dede Korkut kendisine *Boğaç* adını verir. Bay Böre'nin oğlu, İstanbul'dan dönmekte olan tüccarları, düşman saldırısından ve yağmadan kurtarır. Dede Korkut, kahramana *Boz Aygırlı Bamsı Beyrek* adını verir. Dede Korkut, aslan yatağında büyüyen ve at basıp kan sömüren Aruz Bey'in oğluna ise *Basat* adını verir. Bu kahramanların hepsi, ad almanın yanı sıra bey olur. Söz konusu üç boy, aynı zamanda adı geçen Oğuz Beylerinin biyografisi niteliğindedir.

Günbed yazmasında ise 24 soy bulunuyor. Bunlardan 17. soy ile yazmanın sonundaki iki boy yazmanın içeriği bakımından önem arz etmektedir. Konumuzla ilgili olması nedeniyle bunlar üzerinde aşağıda özetle durmak uygun olacaktır.

Günbed yazmasında diğer Oğuzname metinlerinde geçmeyen veya başka metinlerde sadece birer kesiti geçen biyografik bilgilerin daha ayrıntılı şekilde geçtiği görülmektedir. Söz konusu bilgiler, 17. soyda (G38.3-39.14) Kazan Bey'in kendi ağzından aktarılmıştır. Bu soyda, ilk olarak Oğuzname kahramanının göbek adının Delü Dönmez olduğu ve Ala Demür Kafir Han'dan ganimet olarak gelmiş olan kazanı kaldırma yarışı sonucunda Kazan adını almış olduğu anlatılır:

Ala Demür Kafir Handan gelen altı degül altmış batman gazanıdı.

İç Oğuzun Dış Oğuzun ağaları boş yerinden götüre bilmezdi.

İçine lali çağır doldurdum, ak dalmun üstüne hub götürdüm.

Kara gazanı boşadubanı yere koydum.

**Adum Delü Dönmeziken ad gazanan Gazanıdum.** (G38.14-39.5; Özçelik, 2021: 185).

Günbed yazmasında yukarıdaki şekilde anlatılan olay, Ebulgazi Bahadır Han'ın *Şecere-i Terâkime*'sinde biraz farklı şekilde geçer. Terâkime'de Kazan Bey, kazanın içine et doldurup omuzuna kaldırır, eti dağıtır; ancak burada ad alma olayından söz edilmez:

“Bir kazanga kırk bir atnın etin saldı, Ol kazannı sol eligi birlen aldı, Sag eligi birlen elge üleştürdi, Alplar begler, kören bar mu Kazan kèbi?” (Ölmez, 2020: 196).	Bir kazana kırk bir atnı etini koydu O kazanı sol eli ile aldı Sağ eliyle (eti) halka üleştirdi. Alplar beyler, gören var mı Kazan gibi? (Özçelik, 2021: 15)
---	--

Aynı soyda anlatılan ikinci olay, Kazan'ın Bayındır Han'dan vekillik almasıdır. Kazan, Ala Demür Kafir Han'dan ganimet olarak gelmiş olan, İç Oğuz, Dış Oğuz beylerinin geremediği sert yayı çekerek germiş ve Bayındır Han'dan “vekillik”

almıştır. Kazan'ın vekillik alması, yukarıdaki cümlelerin devamında şöyle anlatılır:

Ala Demür Kafir Handan gelmişidi ol kâfirün sarı yayı,  
on altı teke boynuzundan kurılmışıdı.

Katı yayı İç Oğuzun begleri, Dış Oğuzun ağaları teprede bilmezdi,  
Kevürübeni ak bilekde gen dalıda yumşadub çekdüm.

**Padişahdan vekilluğı alan Gazanıdum** (G39.5-10; Özçelik, 2021: 185).

Günbed yazmasındaki aynı soyda üçüncü olarak Kazan'ın, Bayındar Han'ın kızı Borla'yı eş olarak aldığı anlatılır. Kazan, bu defa Ala Demür Kafir Han'dan gelmiş olan yedi tutamlık ucu elmas olan şişi ayağıyla yere perçinlemiş ve ödül olarak Bayındar Han'ın kızı Borla ile evlenmiştir:

Ala Demür Kafir Handan gelmişidi.

Altı degül yeddi dutum polad şiş, ucu almasdanıdı,  
ak dabanumıla kara yere perçin etdüm.

**Padişah kızı boyı uzun Borla Hatunı cüldü kapan Gazanıdum** (G39.10-13; Özçelik, 2021: 185).

Yukarıda özetle sözü edilmiş olan üç olay, Kazan'ın sosyal ve siyasal statü kazanma hikâyesinin bir özetidir. Kazan'ın ad alması, beylerbeyi olması, Bayındar Han'ın kızı Borla Hatun ile evlenmesi, Kazan'ın sosyal ve siyasal anlamda yetkinlik elde edip iktidara yürüyüşünün birer aşamasıdır.

Ayrıca Günbed yazmasında geçen ve başlıksız olan iki boy da Kazan Bey'e aittir:

- [Kazan Bey'in Aras ile Kars Kalesini Aldığı Boy]
- [Kazan Bey'in Ejderhayı Öldürdüğü Boy]

Metinde bu boylardan birincisi Kazan Bey'in kendi ağzından anlatılmıştır.

Ayrıca Günbed yazmasında, Kazan Bey'den başka bir Oğuz beyinin Oğuznamesi bulunmuyor. Yani yazma, bir bakıma Kazan Bey'in biyografisidir. Bu özelliklerinden dolayı Günbed yazması, Kazan Bey Oğuznamesi'dir.

## **2. Günbed Yazması ve Metin Neşirlerinin Adlandırılması**

Günbed yazmasının baş kısmı eksik olduğundan adı bilinmemektedir. Bu nedenle yazmanın bir adlandırılma sorunu bulunmaktadır. Nitekim bu sorun, Günbed metnini yayımlamış olan araştırmacıların yazmayı adlandırmasına da yansımıştır. Günbed yazması üzerine yapılmış olan metin yayınları şunlardır:

En son bulunmuş olan Günbed yazması, ilk olarak Yusuf Azmun tarafından “*Dede Korkut’un Üçüncü Elyazması Soylamalar ve İki Yeni Boy İle Türkmen Sahra Nüshası Metin - Çeviri - Sözlük - Tıpkıbasım*” başlığı altında yayımlandı (Azmun, 2019). Yusuf Azmun, hazırlamış olduğu bu kitapta metnin transkripsiyonu ile dil içi çevirisinin yanı sıra küçük bir seçme sözlük ve metnin tıpkıbasımına yer vermiştir.

Günbed yazması, Yusuf Azmun’un kitabından çok kısa bir süre sonra *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*’nin Haziran 2019 sayısında “Dede Korkut Kitabının Günbed Yazması” başlığıyla kitap hacminde fakat bir makale olarak yayımlandı (Shahgoli vd., 2019). Söz konusu makalede Günbed yazmasının tanıtımı yapılmış; ayrıca metin dışı kayıtlar, dil özellikleri, metin transkripsiyonu, sözlük ve metnin tıpkıbasımına yer verilmiştir.

Dede Korkut Oğuznameleri’nin bu dördüncü yazması, Shahgoli vd. nin çalışmasından bir ay gibi kısa bir süre sonra, yazmayı bilim dünyasına duyurmuş olan Metin Ekici tarafından “*Dede Korkut Kitabı Türkistan/Türkmen Sahra Nüshası Soylamalar ve 13. Boy - Salur Kazan’ın Yedi Başlı Ejderhayı Öldürmesi*” (Ekici, 2019b) adıyla üçüncü defa yayımlandı. Ekici’nin hazırladığı bu kitap, giriş, orijinal metin ile metnin transkripsiyonu, dil içi çeviri ve sözlük bölümlerinden oluşuyor.

İlki 2019 yılında olmak üzere Günbed yazmasının Azerbaycan’da da bazı metin neşirleri yapıldı. Nail Asker, “*Kitabi-Dədə Qorqud’un Üçüncü Elyazması*” adıyla bir metin neşri yayımladı (Asker, 2019). Bu kitapta yazma hakkında tanıtıcı bilgiler içeren uzunca yazılmış bir ön söz, karşılıklı sayfalarda Günbed yazma metninin fotoğrafı ve okunuşu ile metinde geçen kelimelerin yalnızca bir kısmını içeren küçük bir sözlük yer almaktadır. Asker’in bu kitabından bir yıl sonra Azerbaycan’da bir başka araştırmacı, basımını Ankara’da yaptırdığı “*Kitabi Dədəm Gorgud və Onun Türkmən Səhra Nüshəsi (transliteratsiya, fotofaksimile, qəyd və şərhlər)*” adlı bir kitap yayımladı (Guliyev, 2020). Söz konusu kitapta sırasıyla Dede Korkut’un Dresden, Vatikan ve Günbed yazmaları hakkında ansiklopedik bir değerlendirme, Günbed yazması metninin serbest bir okunuşu ile Günbed yazma metninin tıpkıbasımını yer almaktadır. Aynı yıl yine Azerbaycan’da Asif Hacıyev “*Türkmen Kitabı: Okunuş ve Şerhler*” başlığı altında bir makalede Günbed yazmasının metin neşirini yayımladı (Hacıyev, 2020).

Günbed yazmasının İran’da da iki metin neşri yapıldı. Bunların birincisi İbrahim Rafraf’a aittir. Araştırmacı, hazırladığı kitaba “*Yağsa Yağmur Daşsa Çaylar (Dədə Qorqud Ədəbiyyat Araşdırmaları)*” (Rafraf, 2020) adını vermiştir. Kitapta Arap harfleri ile yazılmış bir giriş ve metnin okunuşu yer almaktadır. Kitabın sonunda ise Latin harfleri ile yazılmış olup metinde geçen kelimelerin anlamı ile ilgili kısa açıklamalar içeren küçük bir sözlük yer almaktadır. İran’daki diğer metin neşri ise Alırıza Serrafi’ye aittir. Bu yayın aylık olarak çıkan Ozan dergisinde yer aldı. Ozan Dergisi, üç aylık sayısını (Kasım, Aralık 2019 ve Ocak

2020) tek kitap hâlinde ve “*Dedem Gorgudun Türkmen Sehra Kitabı (Latin Grafikasında Ohunuş)*” başlığı ile yayımlandı.

Üzerinde durmaya çalıştığımız konu bakımından Dede Korkut’un Günbed yazması üzerine yapılmış metin neşirlerinin başlıklarını bir tablo üzerinde topluca görmek yapılacak değerlendirme için yararlı olacaktır:

Araştırmacı	Kitap Adı
N. Asker	Kitabi-Dədə Qorqud’un Üçüncü Əlyazması
B. Guliyev	Kitabi Dədəm Gorgud və Onun Türkmən Səhra Nüshəsi
A. Hacıyev	Türkmən Kitabı: Okunuş və Şerhler
İ. Rafrat	Yağsa Yağmur Daşsa Çaylar (Dədə Qorqud Ədəbiyyat Araşdırmaları) Türkmən Səhra Kitabı
A. Serrafi vd.	Dedem Gorgudun Türkmen Sehra Kitabı
N. K. Shahgoli vd.	Dede Korkut Kitabı’nın Günbed Yazması
Y. Azmun	Dede Korkut’un Üçüncü Elyazması Soylamalar ve İki Yeni Boy ile Türkmen Sahra Nüshası
M. Ekici	Dede Korkut Kitabı Türkistan/Türkmen Sahra Nüshası Soylamalar ve 13. Boy Salur Kazan’ın Yedi Başlı Ejderhayı Öldürmesi
S. Özçelik	Dede Korkut -Günbed Yazması- Kazan Bey Oğuznamesi

### 3. Değerlendirme ve Sonuç

Yukarıda özetle bilgi verilmiş olan Dede Korkut’un Günbed metin neşirlerini hazırlayan araştırmacıların metin yayınları için kullanmış oldukları başlıklarda söz konusu yazmayı adlandırmaları birbirinden oldukça farklıdır. Adlandırmaların birbirinden çok farklı olmasının sebebi, Günbed yazmasının baştan eksik olması ve bu nedenle adının bilinmemesidir. Dede Korkut yazmaları hakkında yukarıda verilmiş olan bilgiler ile Günbed yazmasının içeriği ışığında öncelikle metin neşrinin başlığında vurgulanması gereken konuların ne olması gerektiğini belirlemek ve bunlardan hareketle yazmayı adlandırmak uygun olacaktır. Yukarıda verilmiş olan bilgiler ışığında Günbed yazmasının şu özellikleri öne çıkmaktadır:

1. Günbed yazması, bir Dede Korkut metnidir.
2. Yazma, İran’ın Günbed şehrinde yaşayan Veli Muhammed Hoca’nın özel kütüphanesinde yer almaktadır.
3. Yazmada 24 soy ve Kazan Bey’e ait olduğu anlaşılan iki boy yer almaktadır.

Günbed metin neşrinin başlığında, yazmanın bu özelliklerinin vurgulanmasının uygun ve yerinde olacağı anlaşılmaktadır. O hâlde metin neşirlerine bu özelliklerin ne derece yansımış olduğunu bir tablo üzerinde görelim:

Araştırmacı	Metin Neşri Adında Vurgulananlar			Kazan Bey
	Dede Korkut	Günbed	/Farklı Tercihler	
N. Asker	+	-	Üçüncü Elyazma	-
A. Hacıyev	-	-	Türkmen Sahra	-
B. Guliyev	+	-		-
İ. Rafrat	+	-		-
A. Serrafı vd.	+	-		-
Y. Azmun	+	-		-
M. Ekici	+	-	Türkistan/ Türkmen Sahra	+
S. Özçelik	+	+		+
N. K. Shahgoli vd.	+	+		-

Tabloda da görüldüğü gibi yukarıda hakkında bilgi verilmiş olan Günbed yazmasının öne çıkan özelliklerinin başlıklara yansımaya durumu şöyledir:

1. A. Hacıyev dışındaki araştırmacılar, kitap başlıklarında “Dede Korkut” adını kullanmıştır. Bu konuda bir fikir birliği olduğu anlaşılmaktadır.
2. Söz konusu yazma, yazma eserlerin buldukları şehir adı ile anılması geleceğe uygun olarak, yalnızca N. K. Shahgoli vd. ile S. Özçelik tarafından Günbed şeklinde anılmıştır.
3. Kazan Bey’in adı, kitap başlıklarında yalnızca M. Ekici ile S. Özçelik tarafından anılmıştır.
4. Dede Korkut, Günbed yazması ve Kazan Bey adlarının kitap başlığında bir arada verildiği tek metin neşri ise S. Özçelik’e aittir.

### Kaynaklar

- Asker, Ramiz, *Kitabi-Dədə Qorqud'un Üçüncü Əlyazması*, TÜRKSOY kitabxanası seriyası: 38, Elm və Təhsil, s. 154, Bakı 2019.
- Azmun, Yusuf, *Dede Korkut'un Üçüncü Elyazması Soylamalar ve İki Yeni Boy İle Türkmen Sahra Nüshası Metin - Çeviri - Sözlük - Tıpkıbasım*, Kutlu Yayınevi, İstanbul 2019.
- Ebulgazi Bahadır Han, *Şecere-yi Terākime*, Hazırlayan: Zühal Ölmez, Türk Dil Kurumu Yayınları: 1334, Ankara 2020.
- Ekici, Metin, *Dede Korkut Kitabı Türkistan/Türkmen Sahra Nüshası Soylamalar ve 13. Boy Salur Kazan'ın Yedi Başlı Ejderhayı Öldürmesi*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2019b.
- Guliyev, N. Bayram, *Kitabi Dədəm Gorgud və Onun Türkmen Səhra Nüshəsi (transliteratsiya, fotofaksimile, qəyd və şərhlər)*, Ankara 2020, 136 s.
- Hacıyev, Asif, “Türkmen Kitabı: Okunuş ve Şerhler”, *Dede Korkud*, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Folklor İnstitutu, 2019/4, s. 3-60.
- Özçelik, Sadettin, *Dede Korkut -Dresden Nüshası- Giriş, Notlar*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2016/I.



- 
- Özçelik, Sadettin, *Dede Korkut -Dresden Nüshası- Metin, Dizin*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2016/II.
- Özçelik, Sadettin, *Dede Korkut -Günbed Yazması- Kazan Bey Oğuznamesi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2021a.
- Özçelik, Sadettin, “Kıskançlık Oklarının Hedefindeki Kazan’ı Basat’ın Gölgesinden Çıkararak Metin: Dede Korkut’un Günbed Yazması”, *Türk Dili*, S 840, s. 31-42, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2021b.
- Rafraf, İbrahim, *Yağsa Yağmur Daşsa Çaylar (Dədə Qorqud Ədəbiyyat Araşdırmaları) Türkmən Səhra Kitabı*, Tahran 2020.
- Serrafi, Alırıza vd., *Dedem Gorgudun Türkmən Səhra Kitabı (Latin Grafikasında Ohunuş)*, *Ozan Sosyo-kültürel aylık dergi*, C.1, S. 3-5 (Kasım 2019, Aralık 2019 ve Ocak 2020), s. 1-334, Tahran 2019-2020.
- Shahgoli, Nasser Khaze vd., “Dede Korkut Kitabı’nın Günbed Yazması: İnceleme, Metin, Dizin ve Tıpkıbasım.”, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 16. Cilt, 2. Sayı, Ankara 2019.